Lausunto
24.3.2025
136/03.01.00/2025

Hallintovaliokunta

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (perheenyhdistäminen)

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ulkomaalaislain muuttamisesta perheenyhdistämisen osalta.

Toimeentuloedellytys ja vähimmäisikävaatimus

Hallituksen esityksessä laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE11/2025) ehdotetaan tiukennuksia perheenyhdistämisen ehtoihin ottamalla käyttöön puolisoiden 21 vuoden vähimmäisikää, toimeentuloa sekä asumisaikaa koskevat lisäedellytykset. Esityksen tavoitteena on lisätä maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisestaan ja muuttaa järjestelmää velvoittavammaksi sekä kitkeä haitallisia ilmiöitä, kuten lasten käyttämistä maahantulon välineenä sekä pakko- ja lumeavioliittoja.

Kuntaliitto katsoo, että nuorten henkilöiden pakko- ja lumeavioliittojen ehkäisy sekä lasten moninaiseen hyväksikäyttöön puuttuminen ovat sinänsä tavoitteina kannatettavia. Vähimmäisikävaatimuksen asettaminen ei kuitenkaan ole tehokas keino näiden ehkäisemiseksi. Vaatimukset eivät kohdistu nimenomaiseen kohderyhmään, vaan kokonaisuudessaan tiettyyn ikäryhmään kolmannen maan kansalaisia.

Mahdolliset kuntavaikutukset

Kuntaliitto huomioi, ettei esitys sisällä kuntavaikutusten arviointia eikä lukumääräistä arviota esityksen vaikutuksista maahanmuuton määrään ja julkiseen talouteen. Esityksen vaikutusten arviointi kokonaisuudessaan kuntien toimintoihin on siten hyvin haasteellista ja vaikutusten perusteet ovat epävarmoja. Esityksen vaikutukset kuntien toimintoihin ovat moniulotteisia.

Koska hallituksen esityksessä ei ole eritelty tarkemmin perheenyhdistämisten määrien siten, että siinä osoitettaisiin perheenkokoajien määrän nykytila jaoteltuna työperusteisella ja opiskeluperusteisella lupatyypillä oleskeleviin perheenkokoajiin, on vaikutusten arviointi ryhmien osalta haastavaa.

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Esitysluonnoksessa kuitenkin arvioidaan, että vähimmäisikävaatimus vähentäisi etenkin opiskelijoiden perheenyhdistämisiä. Edellytysten tiukentaminen vaikuttaisi siten mahdollisesti suomalaisten oppilaitosten houkuttelevuuteen kansainvälisten opiskelijoiden keskuudessa. Tällä olisi seurausvaikutuksia myös kuntiin ja osaavan työvoiman saatavuuteen. Esitysluonnoksella olisi yhtä lailla vaikutusta myös työperusteisesti Suomeen muuttaviin.

Kuntaliitto pitää ongelmallisena sitä, että maahanmuuttopolitiikan lukuisten yksittäisten tiukennusten yhteisvaikutuksia ei ole esityksessä pyritty arvioimaan. Tiukentuvat vaatimukset vaikuttavat Suomen houkuttelevuuteen niiden opiskelijoiden ja työntekijöiden keskuudessa, joiden houkuttelemisesta useampi valtio kilpailee.

Merkittävät vaikutukset kohdistuvat etenkin perheenyhdistäjänä toimivan henkilön arkeen ja hyvinvointiin. Erityisesti lasten kohdalla perheenyhdistämisen pitkittyminen voi vaikuttaa haitallisesti heidän hyvinvointiinsa ja kotoutumiseensa. Esityksessä on lisäksi arvioitu, että muutoksilla olisi taloudellisia vaikutuksia hyvinvointialueilla toimiviin lastensuojelun toimijoihin, sillä ilman huoltajaa olevia alaikäisiä lapsia saattaisi jäädä aiempaa enemmän lastensuojelun vastuulle.

Esityksessä ei Kuntaliiton näkemyksen mukaan pystytä riittävän selkeästi perustella esityksen tarpeellisuutta ja esitettyjen keinojen tarkoituksenmukaisuutta. Esityksessä tuodaan esiin keskenään ristiriitaisia tuloksia perheenyhdistämisen rajoittamisen vaikutuksista perheenkokoajan työllisyyteen ja kotoutumiseen. Kuntaliiton näkemyksen mukaan epävarmuus perheen saamisesta Suomeen voi vaikeuttaa kotoutumista, varallisuuden ja koulutuksen hankintaa sekä pääsyä työmarkkinoille.

Neuvonta, ohjaus ja kotoutumispalvelut

Tiukentuneet ehdot lisäävät ohjauksen ja neuvonnan tarvetta maahanmuuton ja kotoutumisen palveluissa, kun perheenyhdistämistä hakevat henkilöt tarvitsevat tukea kotoutumiseen sekä tietoa perheenyhdistämisen edellytyksistä ja prosessista. Neuvonnassa on huomioitava myös, että perheenyhdistämisen edellytykset ovat erilaiset pakolaisasemassa ja toissijaisen suojelun asemassa oleville hakijoille.

Uudet toimeentuloedellytykset voivat todennäköisesti lisätä kotoutumis- ja työllisyyspalveluiden tarvetta, koska perheenyhdistämistä hakevien tulee täyttää tiukemmat taloudelliset vaatimukset. Tiukentuneet edellytykset perheenyhdistämiselle tulisi siten jatkossa huomioida kuntien

kotoutumispalveluiden suunnittelussa ja resursoinnissa sekä palveluiden monialaisessa yhteensovittamisessa.

Esitetty muutos tuo myös tarvetta tiedottaa kunnan kotoutumistehtävissä työskentelevää henkilöstöä muuttuneista perheenyhdistämisen ehdoista, jotta henkilöstö voi soveltaa tietoa käytännössä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Maija Niskavirta

Projektipäällikkö

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi